

Хто ён – дарэктар Якуба Коласа?

Т. К. Ліпаева,
намеснік дырэктара па вучэбнай рабоце,
настаўнік беларускай мовы і літаратуры
вышэйшай катэгорыі
гімназіі № 2 г. Пінска

ЯКУБ КОЛАС “ДАРЭКТАР” (УРЫВАК З ПАЭМЫ “НОВАЯ ЗЯМЛЯ”)

УРОК БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ Ё V КЛАСЕ

Мэта: плануецца, што да заканчэння ўрока вучні будуць ведаць ідэйны змест верша, умець знаходзіць выяўленчыя сродкі мовы і з дапамогай настаўніка вызначаць іх ролю ў раскрыцці тэмы твора.

Задачы:

- садзейнічаць развіццю творчага мыслення, звязнага маўлення, культуры чытання;
- ствараць умовы для выхавання пачуцця прыгажосці, замілаванасці родным словам.

Тып урока: тлумачэнне новага матэрыялу.

ХОД УРОКА

I. Арганізацыйна-матывацыйны момант. Стварэнне псіхалагічнага настрою.

II. Актualізацыя ведаў вучняў. Работа з эпіграфам.

Мы пачынаем вывучаць новы раздзел падручніка, які называецца “Сцежкамі дзяцінства”. Чаму, на вашу думку, ён мае такую назву?

Работа з эпіграфам да раздзела.

- ✓ Як вы разумееце словы К. Цвіркi?
- ✓ Чаму сцежкі маленства – гэта лекі ад розных калецтваў?
- ✓ Чаму дзяцінства лічыцца самым лепшым і светлым часам у жыцці чалавека?

III. Вызначэнне мэты. Уводзіны ў новую тэму.

З творами Коласа мы сустракаемся не ўпершыню, як і з паэмай “Новая зямля”. Як называўся ўрывак з паэмы, які мы вывучалі ў гэтым навучальным годзе? (“На рэчцы”)

Давайце паспрабуем сфармуляваць мэты ўрока. (*На дошцы запісаны апорныя словы: актуалізаваць.., сістэматызаваць.., развіваць.., паглыбляць.., знаходзіць.., выпрацоўваць..*)

У аснову паэмы “Новая зямля” пакладзены аўтабіяграфічны матэрыял. Героі паэмы – сам пісьменнік, маленькі Костусь, яго родныя людзі – бацька і маці, браты і сёстры, а таксама дзядзька Антось (малодшы бацькаў брат). Чытаючы твор, мы абавязкова звернем увагу на апісанне прыгажосці роднага краю, даведаемся, як жыла сям’я паэта, як сялянскія дзеці атрымлівалі адукацыю.

Прапаную разгледзець на форзацах падручніка рэпрадукцыі карцін Уладзіміра Сулкоўскага “Мікалаеўская лясная камора” і “Вапельная гара ў Новым Свежані” (з серыі палотнаў “Радзіма Якуба Коласа”), на якіх адлюстраваны краявіды, апісаныя ў творы. Якое ваша ўражанне ад гэтых мясцін?

Сёння мы пазнаёмімся з урыўкам “Дарэктар”. А як вы разумееце значэнне гэтага слова? Чым адрозніваецца дарэктар ад дырэктара?

- *Дарэктар* – хатні настаўнік у вёсцы.
- *Дырэктар* – кіраўнік прадпрыемства, установы.

IV. Чытанне твора. Праверка першаснага ўспрымання верша

Прыём “Узорнае чытанне настаўніка”

- ✓ Падзяліцеся сваімі ўражаннямі ад прачытанага твора?
- ✓ У якую пару года адбываюцца падзеі? (*Восень*)
- ✓ Якая думка трывожыла Міхала з надыходам восені? Пацвердзіце свае меркаванні радкамі з тэксту.
- ✓ Чаму бацька не мог паслаць дзяцей ў школу? (*Цяжкае матэрыяльнае становішча*)

V. Аналіз верша.

Хто такі Яська Базылёў? Як ён апынуўся ў сям’і Міхала? (*Яська Базылёў – вясковы хлопец. Ён чатыры гады вучыўся ў школе. Бацька наняў хлопца, каб той вучыў дзяцей дома, бо аддаць у школу не было магчымасці*).

- ✓ Зачытайце, калі ласка, радкі, дзе падаецца партрэт юнага дарэктара.
- ✓ Якія вывады пра жыццё і характар хлопчыка можна зрабіць на падставе гэтага апісання?
- ✓ Якое ўражанне аказалі на хлопчыка незнаёмыя мясціны і чужая хата?
- ✓ Як дзеці сустрэлі Яся? Што іх зблізіла?

Работа ў парах. (Метад “Анкета 5 з 25”)

Перад вамі на партах ляжаць карткі з анкетай, у якой дадзены 25 рыс, уласцівых Яську Базылёву. Вам неабходна выбраць 5 аптымальных для характарыстыкі вобраза хлопчыка. Абмяркуйце з суседам па парце і запішыце патрэбныя словы ў сшытак.

Анкета “5 з 25”

Сарамлівы, палахлівы ў нязвыклых абставінах, памяркоўны, даверлівы, шчыры, адказны, настойлівы, добразычлівы, разумны, смешны, цяплы, руплівы, маркотны, тужлівы, добры, разважлівы, няўпэўнены, вясёлы, спагадлівы, гаспадарлівы, беражлівы, сур’ёзны, дружалюбны, адукаваны, юны
--

- ✓ Чаму можа навучыць гэты дарэктар сваіх вучняў?
- ✓ Які наказ даў Міхал Яську? Які – дзецям? Зачытайце радкі з твора.
- ✓ Паразважайце: ці мог Яська быць для хлопцаў сапраўдным настаўнікам?
- ✓ Якім настроем прасякнуты твор?
- ✓ Перачытайце апісанне восені ў пачатку твора. Ці адпавядае настрой прыроды агульнаму настрою твора?
- ✓ Знайдзіце мастацкія сродкі. Вызначце іх ролю.

VI. Падвядзенне вынікаў урока. Рэфлексія. (Складанне сінквейна на тэму “Школа”)

Школа

Карысная, любімая

Вучыцца, развівацца, сябраваць

Ісці за новымі ведамі

Настаўнік

VII. Дамашняе заданне

Складзі цытатны план твора